

Nr 7.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående förvärv av vattenrätt i Ume älv m. m.; given Stockholms slott den 1 augusti 1940.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Gustaf Andersson.

Utdrag av protokollet över kommunikationsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 1 augusti 1940.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, ERIKSSON, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ.

Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet anför chefen för kommunikationsdepartementet, statsrådet Andersson:

I två särskilda, den 28 maj 1940 dagtecknade skrivelser har vattenfallsstyrelsen hemställt om Kungl. Maj:ts godkännande av 27 vid skrivelserna fogade, under förbehåll av dylikt godkännande ingångna avtal om förvärv för kronans räkning av vattenrätt i Ume älv och i Vindelälven.

Beträffande det ifrågasatta förvärvet av vattenrätt i Ume älv meddelar *vattenfallsstyrelsen* till en början, att nämnda vattenrätt tillkomme Grundfors by i Stensele socken, Västerbottens län, samt fortsätter:

Bihang till urtima riksdagens protokoll 1940. 1 saml. Nr 7.

Det fallkomplex, i vilket byn äger del, utgöres av följande fallsträckor, nämligen Barseleforsen, Lekselemalen, Lekselet, Joranforsen, Storforsen, Handskforsen, Långforsen och Gottjakkforsen. Å hela detta fallkomplex belöper en fallhöjd av sammanlagt 35.7 meter, motsvarande 13,200 9-månadershästkrafter. Kronans andel i fallkomplexet har hittills uppgått till omkring 23 meter eller 8,600 9-månadershästkrafter, varför kronans majoritet i fallkomplexet redan varit tryggad. Emellertid har kronans andel i de två viktigaste forsarna inom komplexet, nämligen Storforsen med en fallhöjd om 7.3 meter och Joranforsen med en fallhöjd om 5.7 meter, varit mindre än i komplexet i dess helhet. I förstnämnda fors har andelen uppgått till jämnt 50 procent och i sistnämnda fors till allenast $33\frac{1}{3}$ procent. Det har därför syntts vattenfallsstyrelsen angeläget att i dessa forsar utöka kronans innehav, varigenom kan förebyggas, att de nämnda båda forsarna kunna tagas i anspråk av utomstående intressen.

Vattenfallsstyrelsen anför härefter, att all den i enskild ägo varande vattenrätten inom ifrågakvarande fallkomplex tillhörde Grundfors byamän samfällt. De av byamännen, med vilka köpeavtal preliminärt uppgjorts, representerade med sina fastigheter sammanlagt 41.6 procent av byns hela vattenrätt, vilket motsvarade ungefär 1,900 9-månadershästkrafter. Därest dessa köp av Kungl. Maj:t godkändes, komme vattenfallsstyrelsens majoritet i samtliga i det föregående nämnda forsar med undantag för Handskforsen att vara säkrad, och därest en av styrelsen den 28 maj 1940 till Kungl. Maj:t ingiven anhållan om överflyttning till styrelsens förvaltning av vissa andelar i vattenrätten, som åbelöpte två av Västerbottens läns egnahemsnämnd för kronans räkning inköpta fastigheter, bifölles, skulle majoriteten i samtliga forsar för framtiden vara tryggad för kronan.

Det pris, sammanlagt 20,815 kronor, som säljarna betingat sig för den dem tillhöriga vattenrätten, motsvarar 11 kronor per 9-månadershästkraft, vilket vattenfallsstyrelsen i betraktande av de goda utbyggnadsmöjligheterna anser lågt även om vederbörlig hänsyn tages till vattenfallens mera avlägsna läge.

Vattenfallsstyrelsens framställning om förvärv av vattenrätt i Vindelälven avser Övre och Nedre Trollforsarna. Dessa, meddelar styrelsen, vore belägna omkring 8 mil ovan Vindelälvens sammanflöde med Ume älv. Sammanlagda fallhöjden i forsarna uppginge till 35.32 meter enkel strand. Härav belöpte 1.80 meter å kronoparken Arfböjern och 0.90 meter å hemmanet Arflund nr 1, medan återstoden, 32.61 meter, tillkomme byarna Ekorrsle och Ekorrlund. Inom nämnda byar vore vattenområdet i älven oskiftat, och vattenrätten tillkomme följaktligen bydelägarna gemensamt efter deras skattetal. Genom de nu för godkännande framlagda avtalen komme kronan att bliva ägare till 49 procent av byns sammanlagda fallhöjd. Avtal hade därjämte träffats med ägaren till fastigheten Arflund 1², å vilken fastighet belöpte $\frac{1}{9}$ av fallhöjden utanför hemmanet Arflund nr 1.

Därest nyssnämnda avtal, fortsätter styrelsen, av Kungl. Maj:t godkändes, komme kronan sålunda, om jämväl kronoparkens fallhöjd inräknades, att förfoga över 17.88 meter av den totala fallhöjden i forsarna, eller sålunda något

över 50 procent. Härjämte komme kronan att genom förvärvet från Ekorrsele och Ekorrlunds byamän bliva delägare i en nedanför Trollforsarna varande fors, Bäckerforsen. Byamännens fallhöjd i denna fors, som dock icke torde komma att utbyggas i samband med utbyggnad av Trollforsarna, uppginge till 2.45 meter.

De uppgjorda avtalen hade, anför styrelsen vidare, givits formen delvis av köpeavtal och delvis av servitutsavtal, beroende på om vederbörande fastighetsägare ägt strand vid Vindelälven eller icke. Det pris, sammanlagt 53,220 kronor, som betingats för vattenrätten, motsvarade 14 kronor per 9-månadershästkraft. Med hänsyn till de förefintliga goda utbyggnadsmöjligheterna av forsarna vore detta pris enligt vattenfallsstyrelsens förmenande skäligt även i betraktande av vattenfallets mera avlägsna belägenhet. Det vore därjämte för styrelsen av största intresse att förskaffa sig majoritet i berörda vattenfall, i vilket kronan redan förut varit delägare.

För genomförande av de nu ifrågasatta förvärven har vattenfallsstyrelsen slutligen i sina framställningar anhållit, att Kungl. Maj:t måtte *dels* godkänna de i det föregående omnämnda avtalen, *dels* av det av riksdagen anvisade anslaget till inköp av vattenfall och fastigheter samt utförande av nyanläggningar ställa till styrelsens förfogande ett belopp av tillhopa 74,035 kronor för gäldande av de överenskomna ersättningarna, *dels ock* förordna, att de förvärvade fastigheterna skulle stå under vattenfallsstyrelsens förvaltning.

En närmare redogörelse för innehållet i de nu förevarande tjugosju avtalen utöver den som här redan lämnats synes icke erforderlig, utan jag torde därutinnan få hänvisa till avtalen, vilka komma att tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott.

De nu framlagda förslagen, avseende förvärv med ägande- eller servitutsrätt av vattenrätt i Ume älv och i Vindelälven, ingå såsom led i vattenfallsstyrelsens strävan att för kronans räkning förvärva så stor andel som möjligt i de vattenfall, i vilka kronan förut är intresserad. Då ersättningarna för de nu ifrågavarande förvärven, tillhopa 74,035 kronor, få anses godtagbara för kronan, vill jag tillstyrka, att de villkorligt ingångna avtalen godkännas. Ersättningarna torde lämpligen böra gäldas av anslaget till inköp av vattenfall och fastigheter samt utförande av nyanläggningar. Med hänsyn till förutsättningarna för anslagets disposition lär emellertid riksdagens medgivande böra inhämtas.

Då de föreliggande avtalen äro förfallna, därest de icke godkännas av Kungl. Maj:t senast den 1 september 1940, torde ärendet böra bliva föremål för skyndsam behandling från riksdagens sida.

Därest förvärven komma till stånd, torde det sedermera få ankomma på Kungl. Maj:t att besluta, att de av kronan genom avtalen förvärvade rättigheterna skola stå under vattenfallsstyrelsens förvaltning.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

Kungl. Maj:ts proposition nr 7.

dels bemyndiga Kungl. Maj:t godkänna de i det föregående omnämnda 27 avtalen, avseende förvärv av vattenrätt i Ume älv och i Vindelälven;

dels ock medgiva, att av anslaget till statens vattenfallsverk för inköp av vattenfall och fastigheter samt utförande av nyanläggningar må för gäldande av de i avtalen överenskomna ersättningarna tagas i anspråk ett belopp av 74,035 kronor.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagar Hans Maj:t Konungen lämna bifall samt förordnar, att proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Fredric Hawerman.
